

Herr Wallenberg väckte en motion, N:o 27, angående godtgörande af Herrar Talmäns riksdagskostnader.

Hänvisades till Stats-Utskottet.

Herr Faxe uppläste en motion, N:o 28, angående ändringar i gällande förordning rörande bränvins tillverkning.

Begärdes på bordet.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{1}{2}$ 12 f. m.

In fidem
O. Brakel.

Måndagen den 28 Januari 1867.

Kammaren sammanträdde kl. 12 middagen.

Justerades tre protokolls-utdrag för den 26 dennes.

Föredrogos och hänvisades till Lag-Utskottet Kongl. Maj:ts den 26 dennes bordlagda nådiga Propositioner:
om antagande af en lag angående efterbildning af konstverk; samt om förändrad lydelse af 10 § i Kongl. Kungörelsen den 13 November 1860 angående den allmänna beväringen.

Föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts den 26 dennes bordlagda nådiga Propositioner:

i fråga om den pension, som må General-fältygmästaren och Chefen för artilleriet, General-majoren m. m. Friherre Fabian Jakob Wrede vid afskedstagandet tillkomma;

angående pensioner å Allmänna Indragningsstaten för nuvarande sekreteraren, kamereraren och vaktmästaren hos komitéen för salpeterärendena, sedan salpeterfonden till Riksgälds-kontoret öfverlemnats och salpeterkomitéen blifvit upplöst;

angående förhöjd pension vid afskedstagandet för Regements-stallmästaren vid Husar-regementet Konung Carl XV, Mathias Giese;

angående pension å Allmänna Indragningssstaten åt Kassören och förrådsförvaltaren vid Fortifikationen, f. d. Underlöjtnanten Carl Johan Axel Hammarstrand vid afgang från tjensten;

angående pension å Allmänna Indragningssstaten, åt Vaktmästaren vid arméens utredningsförråd i Göteborg, Johan Svensson, vid afgang från befattningen;

angående afsöndring af jord från sergeantsbostället vid Westgöta-regemente, Munkabo Anders Bussgården, till plats för en folkskola;

angående försäljning af tvänne Kronan tillhöriga ödetomter i Carlskrona; samt

angående befrielse för Löjtnanten L. M. Törngren från honom ålagd ersättningsskyldighet, i följd af ångkorvetten Orädds sammanstötning med Ryska handelsbriggen Fanny.

Föredrogs Kongl. Maj:ts den 26 dennes bordlagda nådiga Proposition om anslag till fortsättande af Statens jernvägsbyggnader.

Friherre Raab, Ad. Chr.: Jag betviflar icke, att Kamrarna önska, det byggandet måtte fortsättas åtminstone af den jernväg, som Kongl. Maj:t här föreslagit; men jag tillåter mig till Stats-Utskottet hemställa, huruvida icke vid dessa företag något större sparsamhet skulle kunna ega rum, än hittills varit fallet. Vi hafva något hvar befarit våra jernvägar och funnit dem förträffliga, men vi hafva äfven märkt att ett visst öfverflöd vid deras anläggning varit rådande. I Upsala, t. ex., läser stationshuset kosta 200,000 R:dr, och det är för mycket. Huddinge har lemnat cirka 4,000 R:dr i inkomst, men jag är säker på att brutto-inkomsten vid denna station icke förslår att betäcka kostnaderna för densamma. Vi borde se huru anspråkslöst detta är ordnadt i Danmark. Af den statistik, jag nyss erhållit, finner jag, att det finnes cirka 170 tjenstemän för trafiken och 72 för byggnaden. Om vi nu bygga endast på den nordvestra banan, synes mig att detta antal skulle kunna något reduceras. I annat fall få alla dessa tjenstemän i en framtid billiga anspråk på pensioner af Staten. Efter hvad jag tror, var vid Gefle-Dala-banans anläggning endast en person, som hade öfverinseende vid byggnaden.

I afseende på de begärda medlen, får jag säga, att jag är af motsatt åsigt med dem, som anse att vår ställning förbättras ju mer vi låna; och jag tror, att det vore ganska väl om vi kunde undgå att öka vår skuldsättning hos utlandet, äfven om vi skulle nödgas att inskränka något af den föreslagna jernvägsbyggnaden.

Friherre Sprengtporten: Det är med stor tillfredsställelse jag inhemtat, att Kongl. Maj:t ansett den för nordvestra banans fullbordande erforderliga summa kunna upptagas genom lån inom landet, och jag tror det också vara hög tid att söka bilda ett inhemskt fondsystem. Men huru nyttig jag anser denna bana vara, kan jag dock icke tillstyrka att den beträdes på hvad vilkor som helst, ty jag befarar att

utsläppandet af ett statslån, hvars ränta vore för hög, skulle högst ofördelaktigt inverka på ställningen inom landet. Jag instämmer således i den åsigten att ett försök bör göras att upptaga ett inhemskt lån, och jag tillstyrker, att det måtte blifva ett subskriptions-lån, sådant som år 1854 upptogs i Frankrike med så stor framgång. Jag vill föreslå att räntan vid al-pari kurs bestämmes till 5 procent och 1 procent amortissement eller ock till 4 procent med 20 eller 25 procents kapitalrabatt, om lånet blir ouppsägbart å långifvarens sida. Ett sådant låns upptagande trycker icke på ställningen i landet, ty dessa penningar utgå snart åter i allmänna rörelsen.

Vid 1859 års riksdag väckte jag förslag om upptagande af ett sådant lån mot dessa vilkor, och jag anhåller att få fästa Stats-Utskottets uppmärksamhet på detta förslag, som jag nu ber att få uppläsa:

»För verkställigheten häraf inbjudas landets innevånare, genom en af Kongl. Maj:t utfärdad och i tidningarne införd kungörelse, till ett national-låns sammanskjutande.

Teckning kan ske hos Riksgälds-kontoret, vid ränterierna, hos Kronans uppbördsmän och hos andra fullt vederhäftige personer, som af Konungens Befallningshafvande utses. Kronans uppbördsmän, lika som andra, hvilka ställa säkerhet för sin uppbörd, erhålla, i ersättning för sitt besvär vid liquidernas uppgörande, $\frac{1}{2}$ procents provision af de genom dem uppburna och influtna medel. Lånets indragning må jemväl kunna ske genom de inom Riket inrättade privat- och filialbanker samt diskonter.

Lånet indrages helst med lika summa eller 000 millioner R:dr R:mt hvarje år. För teckningen och inbetalningen af det tecknade bestämmes en viss, till 3 månader begränsad tid. Skulle efter denna tids förlopp lånet icke vara fulltecknad, må genom ny kungörelse tiden kunna förlängas. På enahanda sätt må den jemväl kunna förkortas, sedan underrättelse ingått, att lånet blifvit fulltecknad. För den händelse att lånet blifvit öfvertecknad, förbehåller sig Riksgälds-kontoret, att nedsätta de högst tecknade summorna.

Obligationerna utgifvas liktidigt i två olika serier eller nummerföljder. Det ena slaget af obligationer, lydande å lån utan kapitalrabatt eller så kallade al-pari lån, löpande med 5 procents ränta; och det andra slaget, å lån med 20 procents kapitalrabatt och 4 procents ränta. På långifvaren må det ankomma, att teckna sig för hvilket slag af dessa obligationer, han önskar.

Al-pari obligationerna förblifva ouppsägbara å långifvarens, men kunna uppsägas å Statens sida, sedan 10 år från deras utgifvande förflutit. De lån, som blifvit upptagna med kapitalrabatt och 4 procents ränta, förblifva ouppsägbara å långifvarens, men uppsägbara å Statens sida, sedan 20 år från deras utgifvande förflutit.

Lånen amorteras genom inköp af obligationer, för hvilket ändamål en amortissementsfond, motsvarande en procent af det nominela lånebeloppet, bildas inom Riksgälds-kontoret. Räntan godtgöres långifvarnen från den dag teckningen börjar.

Obligationerna utfärdas på Svenskt språk. Al-pari obligationerna å 80 R:dr R:mt, motsvarande 20 R:dr Silfver Specie-valör, med 5 procents ränta, och de obligationer, som blifvit utgifna för de till kapitalet rabat-

terade lånen, till 100 R:dr R:mts-valör, motsvarande 25 R:dr Silfver Specie och 4 procents ränta.

Obligationerna förses med vidhäftade stämplade kuponger, hvilka efter hvarje kupongs förfallotid gälla i Kronans uppbörd, för båda lånen lika. Obligationer å 1, 2, 4, 10, 20, 40 och 100 aktier eller lotter kunna utfärdas.

Å ort och ställe som bestämmas, kunna efter 10 års förlopp obligationerna utbytas och nya kuponger erhållas.

Obligationerna utfärdas under Kongl. Maj:ts sanktion, och hela operationen ledes af Regeringen i samråd med Riksgälds-kontorets Fullmäktige.

Vid rabattlånen upptagande tages icke i betraktande det nominela kapital, å hvilket obligationerna lyda; utan det belopp, som enligt Rikets Ständers beslut, bör i verkligheten inflyta till Riksgälds-kontoret.»

Herr Schartau: Jag beklagar att jag för min del hvarken kan instämma i den siste värde talarens mening, eller biträda honom i det beröm han gifvit Kongl. Maj:ts förslag att genom lån inom landet försöka anskaffa medel till Nordvestra banans fullbordande. Denna utväg hade varit lämplig för tio år sedan, men är det ingalunda nu; ty ställningen är nu icke sådan, att man kan draga millioner från den allmänna rörelsen. Det är sannt att för i år behövas endast 750,000 R:dr och detta belopp skulle kanske kunna anskaffas på det föreslagna sättet; men nästa år behöfves en vida större summa och den tror jag icke kunna på samma sätt tillvägbringas. Jag föreställer mig, att Riksgälds-kontoret icke kunde upptaga något lån utan att utfästa hög ränta, och att obligationerna icke blefve begärliga, löpande med mindre än sex procent ränta, antingen utgående med 3 procent hvarje halfår eller till mindre belopp med kapitalrabatt. Hvad blefve följden af en sådan upplåning? Jo, att enskilda kapitalister ansågo det bättre att hafva sina penningar insatta hos Staten än på andra håll och derföre upptogo dem från andra händer, der de förut varit placerade, och deribland äfven från de enskilda sedelutgifvande bankerna, hvars utlåningsrörelse härigenom måste inskränkas. Jag är icke någon vän af dessa banker; men jag anser det icke klokt att på detta sätt hämma deras utlåning, som till stor del grundar sig på insättningar. Huru skulle sådant verka på ställningen för dem, som behöfva låna? Man har redan länge klagat öfver svårigheten att placera inteckningar, tagna i fast egendom, såväl på landet som i staden, och man har sagt, att denna svårighet ökats genom de enskilda bankernas emottagning af penningar. Och nu skulle Staten gå in på samma väg och gifva ökad anledning till dessa klagomål! Jag hemställer, huruvida det vore lyckligt för vår allmänhet, som beklagligtvis till större del består af fattiga än af rika, om Staten började på med inventioner, som ytterligare ökade förlägenheten.

I det förslag, som vi nyss hört uppläsas, finnas många goda tankar, men jag tror att det nu är för sent att bringa dem till verkställighet. Der säges bland annat att räntekuponerna skulle mottagas i Kronans uppbörd, och detta tyckes vara riktigt. Men om vi tänka på följden deraf, att dessa små papper mottoges i uppbörden, så vore den ett ökad rörelsekapital i landet. Detta låter bra; men hvad blefve vidare följden

deraf? Jo, att dessa kuponger komme att bilda ett nytt slags sedlar, som skulle trycka på vår bank och dess silfverfond, hvars ställning redan nu vi känna.

Det är derföre ett missförstånd, om man tror att det skulle gå så lätt att upptaga ett lån inom landet till sådant belopp, som i den Kongl. Propositionen är begärdt; och jag tror detta angifva, att man på högre ort umgås med föreställningar om ställningen i landet, som icke äro rigtiga. Det är naturligt, att hvar och en gerna tror hvad han hoppas; och jag skulle gerna vilja hoppas att man kunde erhålla detta lån inom landet; men jag kan icke tro derpå.

Den Kongl. Propositionen innehåller deremot ett annat förslag, som jag måste beklaga på samma gång som jag erkänner det vara oundvikligt. Den fäster uppmärksamheten derpå, om det icke vore tjenligare att på en gång upptaga det lån, som behöfves för nordvestra banans färdigbyggande. Jag medger att detta arbete måste fullbordas; — sjelfva vår ambition bjuder det. Men icke behöfver det ske så hastigt; och då det icke kan ske utan utländsk upplåning, anser jag det vara rätt, att det lån, som måste upptagas, omfattar så stor summa, som behöfves för hela detta företag. Men på samma gång jag understödjer detta förslag, skulle jag vilja varna Stats-Utskottet att icke ställa så till, att, om ett så stort lån upptages, dessa penningar på en gång spridas inom landet, såsom vi sett, att man förut gjort, då man ansett det som en nationalförlust om penningar någon tid lågo ofruktbarande och derför skyndat att utlåna dem, utan att betänka att de sedan icke utan stor svårighet kunde disponeras, då de behöfdes.

Jag har ännu en liten anmärkning mot detta förslag. Det hemställes nemligen att det må vara Regeringen medgifvet att af de penningar, som anslås till jernvägsbyggnader, anvisa medel till undersökning af terrängen i de orter, der man är af olika tankar om jernvägens sträckning. Detta antyder, att man måhända snart är färdig att föreslå nya jernvägar. Jag anser det vara högst olyckligt, om man på detta sätt börjar se sig om efter nya sträckningar, innan man fullbordat dem, som äro påbörjade, hvartill åtgå åtskilliga år. Jag anser, att det icke är bra att på detta sätt draga till ett visst ändamål gifna anslag åt annat håll, och jag skulle önska att Stats-Utskottet icke måtte tillstyrka sådant, utan då heldre föreslå en viss summa för det nya ändamålet.

Grefve Hamilton, Henning: Den Kongl. Propositionen, som nu utgör föremål för öfverläggning, sönderfaller i 3 delar: den första om bestämmande af den jernväg, hvars fullbordande i första rummet bör komma i fråga; den andra om kostnadsbeloppet och den tredje om sättet för anskaffande af medel.

Om den första kunna meningarne icke vara delade, äfven om man antager, att tiden för denna banas fullbordande kunde något aflägsnas. Det är visserligen för hela landet af vigt, att den nordvestra stambanan fullbordas; och särskildt kan det landskap, hvarigenom denna bana löper, hafva anspråk på att komma i åtnjutande af de fördelar detta kommunikationsmedel erbjuder. Det är derför ingalunda föremål för anmärkning, att Kongl. Maj:t företrädesvis föreslagit denna banas färdigbyggande.

Det finnes dock en omständighet, som åtminstone leder tanken på en önskan att kunna äfven på andra håll fördela de anslag, som för nämnda ändamål blifva gifna. Man måste nemligen ihågkomma, att, hvad Sverige angår, bereder den nordvestra stambanan fördel endast åt en ganska liten del af landet, då deremot hvarje station, hvarmed stambanan förlänges åt norr, bereder en ökad fördel åt hela den norra delen af Riket och hvarje steg framåt på den östra stambanan sätter hela landet i lättare och naturligare kommunikation med södern.

Jag skulle därför önskat, att dessa banor ej blifvit alldeles bortglömda, dock under förutsättning att våra stambanors byggande hädanefter kan bedrivas utan skuldsättning. Är det åter nödigt att upplåna medlen, så instämmer jag i den Kongl. Propositionen, att endast den nordvestra banan fullbordas.

Den nådiga Propositionen redogör för det belopp, som för denna banas fullbordan skulle vara nödigt, och antager, att det för år 1867 skulle utgå med 720,000 R:dr och för år 1868 med 4,533,000 R:dr, eller tillsammanslagdt med det belopp som förut varit beräknadt för denna bana. Hvad beträffar de 720,000 R:dr, som under detta år skulle utgå, ber jag att få åberopa, hvad jag förut yttrat, angående olägenheten att på detta sätt hänvisa på Riksgälds-kontoret för så betydliga summor, att der för dem icke kan finnas tillgång. Att fortsätta Statens jernvägs-byggnader utan att upptaga lån, kan, jag medgifver det, möjligen blifva dyrare, emedan ett dylikt arbete blir kostsammare ju långsammare det bedrives; men jag anser det dock vara skäl att till Stats-Utskottets öfvervägande framställa ett sådant förslag.

Jag har nemligen såsom sannolikt antagit, att inkomsten af jernvägstrafiken, som under sistlidna år uppgick till fem millioner, lemnande en nettobehållning af omkring två millioner, årligen skall stiga, särdeles om man tager i betraktande, att en del af den nu trafikerade banan icke blifvit upplåten förrän vid slutet af året, nemligen Cathrineholm-Norrköping, Christinehamn-Laxå och Stockholm-Upsala banorna. En annan anledning till förhoppning om ökade inkomster är den, att allmänheten är för år allt mera lär sig att begagna de stora fördelar en jernväg medför. Att man i min hembygd på sednare åren gjort raska framsteg härutinnan, kan jag intyga. Det torde således icke vara något misstag att antaga, det inkomsterna skola med hvarje af de närmast följande åren ökas. Huru stor skillnaden kan blifva, kan naturligtvis nu icke uppgifvas; men då det visat sig, att nettoinkomsterna förlidet år uppgingo till 2,000,000 R:dr, torde det icke vara alltför sanguiniskt om man hoppades, att dessa inkomster skulle stiga med 250,000 R:dr årligen under de nästa åren, tilldess de uppnått den höjd, dit de med afseende på befintliga förhållanden för närvarande kunna komma. Om dessa mina beräkningar visa sig rigtiga, skulle vid 1871 års slut nettobehållningen af jernvägstrafiken hafva uppgått till ett sammanlagdt belopp af 11,500,000 R:dr, en summa fullt tillräcklig till nordvestra stambanans fullbordande.

Att för ytterligare jernvägsanläggningar endast använda nettobehållningen af trafiken, är möjligen icke det mest ekonomiska sättet att bygga, enär det i allmänhet är bättre att använda en större styrka på en gång; men det medför den stora fördelen, att, om för jernvägsbyggnader hvarje

år ansloges en bestämd ungefär lika stor summa, skulle arbetet kunna ordnas derefter och härigenom småningom bildas en arbetsstyrka af ovanlig skicklighet. Det skulle äfven på vår finansiela ställning hafva ett högst fördelaktigt inflytande, om utlänningen finge se, att Sverige ej ämnade upptaga nya lån för jernvägsbyggnader, utan fast beslutat att fullborda dessa med egna medel. Närmaste följden skulle blifva de Svenska obligationernas stigande i värde, hvilket, hvad Statens angår, kan synas för oss af mindre vigt, då de redan äro sålda, men hvilket så mycket mindre är likgiltigt med afseende på den allmänna Hypotheksbankens, hvilka de jordbrukare, som oundgängligen behöfva lån, nu måste mottaga och försälja till alltför ofördelaktigt pris.

Den Kongl. Propositionen slutar med uppgifvande af sättet för penningars anskaffande för nordvestra stambanans fullbordande och föreslår två alternativer, utländskt eller inhemskt lån. Skola arbetena bedrivas i stor skala, förenar jag mig med dem, som anse det förra sättet bättre. Mot upptagande af ett inhemskt lån talar måhända något det skäl, som en värd talare här anført, nemligen att derigenom skulle från de enskilda bankerna dragas en stor del af de penningar, som der äro deponerade och således svårigheten för lånesökande att erhålla penningar ännu mera ökas. Jag tror dock ej, att denna olägenhet skulle blifva så stor, som man befarar, ty de flesta som hafva större belopp deponerade i bankerna, behöfva sina kapitaler på en mera rörlig fot och låta dem derför der qvarstå. Men det finnes ett annat skäl, som är ännu mera talande och det är, att inga penningar finnas för upptagande af ett inhemskt lån. Det är således en chimère att tala derom.

Följden af ett försök till upptagande af inhemskt lån skulle enligt min tanke blifva den, att obligationerna nog blefve sålda, om de löpte med tillräckligt hög ränta, men icke för att stanna inom landet, utan de vandrade till Norge eller Köpenhamn, och då är ju icke ändamålet vunnet.

Stadnade penningarne i landet, kunde det ändock vara skäl att söka upptaga ett inhemskt lån; att upplåna penningar i Sverige för att köpa materiel utomlands tror jag vara högst skadligt, och anser därför det vara bäst, att så godt först som sist upptaga utom landet de lån, som behöfvas, och helst hela summan på en gång.

Skulle nu blifva bestämdt, att utländskt lån bör upptagas, uppstår det bekymmer, som redan förut är af en annan talare omnämndt, att man får in några millioner, som man icke för ögonblicket behöfver och hvilka måste släppas ut i allmänna rörelsen i form af lån, för att kanske snart, vid en oläglig tidpunkt åter indragas. Detta kan dock till någon del hjälpas, om man uppgör lånet så, att det icke behöfver på en gång till hela sitt belopp indragas. Men om detta icke kan ske, vill jag blott hemställa, att Stats-Utskottet ställer så till att utlåningen icke skall ske genom Riksgälds-kontoret. Det är en stor olägenhet att denna rörelse skall skötas af ett verk, som ej kan eller får vid dess bedrivande fästa afseende på den finansiela ställningen i allmänhet, utan blott på sin egen fördel. Det vore därför bättre, enligt min åsigt, om Riksgäldskontoret finge lemna medlen till Riksbanken, som har lättare att bedriva denna lånerörelse på ett både för det allmänna och enskilda intresset tillfredsställande sätt.

Herr Wærn: För dem, som blifvit kallade till ledamöter af Stats-Utskottet, är det visserligen onödigt att yttra sig öfver de här framställda förslagen. Men jag ber att med några ord få antyda, hvilka medel jag anser böra för Statens behof användas. Det är Statens egna medel. I de Förvaltande verken finnas stora fonder, som utlånas; för Arméförvaltningen begäres nu ökad personal för ombesörjande af utlåningsrörelsen. Sådana medel uppgingo vid 1863 års slut till följande belopp, nemligen:

Trosspassevolans-fonden	337,950.	
Mötespassevolans-fonden	419,950.	
Norrbottens Hästjägare-sqvadrons-fond	206,200.	
Volontärs-vakans-medel	218,500.	
En-per-mille-fonden	51,175.	1,233,775.
Militie-boställs-kassan	337,400.	
Invaldhus-fonden	854,000.	
Allmänna Bevärings-fonden	296,000.	
Wadstena Krigsmanshus-kassa	3,129,900.	4,617,300.
Salpeter-fonden		513,600.
Landtbruks-akademien		226,000.
Lazarett-direktionen		810,000.
Danviks Hospital		85,000.
Jemtlands Roteringskassa		95,000.
		<u>Summa R:dr 7,580,675.</u>

Det förefaller mig besynnerligt, att icke Staten, då den behöfver penningar, låter Riksgälds-kontoret sätta sig i beröring med de verk, som hafva sådana att utlåna. Det invändes, att det skulle öka förlägenheten om de medel, som äro utlånade mot inteckningar, uppsades och indrogos; och det är sannt att det vore olyckligt, om sådant skedde på en gång; men om det sker så småningom, lär det väl kunna verkställas utan olägenhet. En stor del af ofvannämnda medel ligga i $4\frac{1}{2}$ % obligationer. Det är dock en skandal, att Staten utlemnar penningar mot $4\frac{1}{2}$ %, då den sjelf upplånar sådana mot 9 %. Sådant synes mig att Regeringen borde förebygga.

Friherre Sprengtporten: Det är mig mycket okärt att i en finansfråga nödgas uppträda med åsigt, som icke öfverensstämmer med ledamöters, som i detta afseende besitta vida större erfarenhet, än jag. Jag vet väl, att exempel icke bevisa mycket, men kan dock icke underlåta att fästa uppmärksamheten på ett historiskt faktum, nemligen att, då Englands fondsystem bildades efter Spanska successionskriget, var ställningen sådan, att nämnda krig blifvit fördt med Holländska penningar till 10 procent, och skulden hade uppgått till den för denna tid afskräcande summan af 50 millioner pund sterling. Finanschefen föreslog då att upptaga ett inhemskt lån. Alla misstrodde detta sätt; äfven Huume, Englands då varade störste tänkare och statsekonom, ansåg ställningen förtviflad och förslaget overkställbart, men man gjorde försöket och det lyckades öfver all förväntan. — Hvad för öfrigt den frågan angår, om det skulle vara omöjligt att upptaga dessa medel

inom landet, så visar det sig af den siste värde talarens yttrande att tillgångar kunna finnas på många håll. Vi hafva dessutom sparbankerna, som årligen öka sina kapitaler. Man får icke säga att en sak är omöjlig, förrän man försökt den.

Hvad nordvestra stambanan angår, så är jag visserligen högst inresserad af densammas fortsättning; men kan detta ej ske utan stor olägenhet, så tycker jag, att ett eller annat års uppskof icke betyder så mycket, sedan banan hunnit till Arvika, derifrån samband med vårt jernvägssystem finnes medelst ångbåtsfarten.

Jag vill dock nämna, att ett sådant förslag, som det af mig väckta, icke står ensamt, utan i sammanhang med så väl andra som t. ex. den om bankens konsolidering; för att bättra vår finansiela ställning fordras det att anlita mer än en faktor; men skulle man gå derhän, att fastighetsräntan blefve fri; då skulle — jag måste erkänna det — mitt förslag betraktas som en satir.

Jag har dock icke velat tro detta, utan hoppas, att man må kunna motverka fattandet af ett så olycksbringande beslut.

Friherre af Ugglas: Den åsigt att Statens jernvägsbyggnader under närmast följande tid endast böra komma att fortsättas med afseende på det mest oundgängliga, och att inga medel hertill böra upplånas, tror jag vara allmänt delad. Jag anser således, att det förslag, som Grefve Hamilton framställt, att anvisa öfverskottet af trafikmedlen till detta behof, bör af Stats-Utskottet på det allvarsammaste uppmärksammas. Utom de delar af landet, som genomskäras af den nordvestra stambanan, finnas äfven andra, som hafva anspråk på att få sina kommunikationer fullbordade, och jag tror, det hade varit väl, om Rikets Ständer en gång för alla anvisat öfverskottet af trafikmedlen till alla de påbörjade arbetenas fullbordande. Kongl. Maj:t hade då kunnat ordna sättet för dessa arbetens bedrivande. Jag önskar därför att Stats-Utskottet ville noga öfverväga, om det icke vore skäl att åtminstone vid denna riksdag uttala den tanke att trafikmedlen alltid måtte ställas till Kongl. Maj:ts disposition. Grefve Hamiltons beräkning af dessas storlek är snarare för låg än för hög. Jag vet, att år 1864 nettoinkomsten af trafiken varit ungefär tre millioner, och det är all anledning antaga, att dessa inkomster skola stiga. Jag tror således, att om de anvisades såsom ett ständigt anslag för fullbordande af våra stambanor, skulle ej detta mål vara särdeles aflägsset. Hvad nordvestra stambanan angår, så är min åsigt, att den måste först fullbordas, fastän andra banor möjligen kunna lemna större ekonomisk fördel, men detta är en särskild sak. Om arbetena å denna kunde bedrivas endast med öfverskottet af trafikmedlen, är jag öfvertygad, att detta skulle helgas med glädje inom hela landet. Kunde åter arbetena på densamma för nästa år ej utan förlust bedrivas med mindre summa än den Kongl. Maj:t begärt och en upplåning måste ske, så instämmer jag med Herr Schartau, att lånesumman bör tagas så stor, att den fyller hela behofvet för nordvestra stambanan; jag går ändå längre, jag anser att, om lån ifrågakommer, man då bör besluta sig för att på en gång upptaga ett lån, som omfattade hela jernvägsbyggnaden.

I afseende på upplåningssättet anhåller jag, att Stats-Utskottet ville taga i öfvervägande, om icke detta borde öfverlemnas till Kongl. Maj:t, emedan jag är öfvertygad, att upplåningen lättare skulle kunna ske genom Regeringen än genom ett verk, bestående af flera personer.

Herr Wallenberg: Då Edert förtroende, Mine Herrar, kallat mig till medlem af Stats-Utskottet, vill jag icke nu ingå i några detaljer, utan har endast begärt ordet med anledning af Grefve Hamiltons yttrande, att Riksgälds-kontoret borde för framtiden befrias från all befattning med utlåning af sina medel. Jag beklagar på det högsta, om detta skulle blifva Riksdagens beslut. Alla önska vi att få Statens obligationer i gång inom landet. Jag hemställer då, om det under sådana förhållanden vore lämpligt att Riksgälds-kontoret afgåfve en sådan omynlighetsförklaring och hos ett annat verk anhölle, att det skulle sköta dess utlånings-affärer?

Jag vill upptäcka en af hemligheterna, hvarför de enskilda bankernas depositionsattester äro så begärliga. Det är helt enkelt därför, att dessa banker anstränga sig till det yttersta för att deras papper i första hand må kunna belånas.

Jag anser det därför af samma skäl vara af väsendtlig vikt, att Riksgälds-kontoret och andra kassor på enahanda sätt lemna Statens obligationer företräde. En talare har ordat om England. Jag ber att om detta land få upplysa, att då under sista krisen derstädes, Bank of England befriades från begränsningen af dess banksedelutgifningsrätt, så uttalades öppet, att bland motiven ingingo, att Bank of England fortfarande må vara i tillfälle att belåna *Consols* eller Englands statspapper i allmänhet. Hade detta ej skett, hade förstörelsen blifvit gränslös. Det borde enligt min åsigt finnas en bestämd föreskrift, att Statens obligationer hafva, vid belåning hos Riksgälds-kontoret och öfriga Statens utlånande institutioner, företräde. Det kan icke vara någon fördel för Riksbanken att få på sig hopade alla medel, som ej behöfvas, och all centralisation i detta afseende bör undvikas. Jag har blott velat nämna detta med anledning af Grefve Hamiltons yttrande; och för öfrigt skall jag söka draga nytta af de upplysningar, som nu äro gifna. Det är visserligen sannt, att upplåning på billiga vilkor är frestande; men jag för min del tror, att vi icke komma på det klara förr, än vi fattat beslutet att med egna medel, utan ny skuldsättning, fullborda våra jernvägsanläggningar.

Grefve Mörner, Carl Göran: En föregående talare har anvisat på de medel, som finnas i åtskilliga Statens kassor, och föreslagit dessa medels användande på det sätt, att fonderna skulle erhålla statsobligationer, i stället för att befatta sig med den vidsträckta lånerörelse, som nu af dem bedrifves. Ett sådant förenklande af kassornas förvaltning tror äfven jag kan vara ändamålsenligt, endast det utföres med nödig varsamhet och på lämplig tid. Men i närvarande ögonblick vore, efter min åsigt, en sådan åtgärd högst olycklig; ty dessa kassor, äro snart sagdt de enda ställen, der jordbrukare för närvarande kunna erhålla stående lån, och om de lån, som derifrån blifvit utlemnade, nu skulle på en gång uppsägas, blefve ställningen för många jordkrukare

i landet säkert ganska svår. Jag hoppas derföre att Stats-Utskottet icke måtte föreslå något, som skulle medföra så svåra följder.

En annan talare har protesterat mot det föreslagna försöket att upptaga lån inom landet, såsom något för jordbruket högst skadligt. Jag vill blott påminna derom, att den talare, som på detta rum väckt detta förslag, sjelf är jordbrukare; och det synes således att åtminstone enligt hans uppfattning några skadliga följder af en sådan åtgärd icke äro för jordbrukarne att befara; och jag tror, att han deri har rätt. De penningar, som på detta sätt upplånas, blifva snart åter utgifna, och långt ifrån att förminska kapitalet för landets rörelse, underlättas densamma härigenom, medelst tillgången på Statens räntebärande obligationer, som vid liqvider äro nästan lika lätt användbara som pennin- gar. Vi behöfva ej gå så långt tillbaka, som en föregående talare gjort, för att finna talande bevis på nyttan och möjligheten af ett in- hemskt fondsystem. Vi behöfva blott se på förhållandet i Frankrike, der stora summor blifvit på sednare tiden upptagna inom landet, och detta icke genom stora bankirer, utan derigenom att företräde lemnats enskilda personer, hvilka anmält sig såsom långgifvare för små belopp. Den stora allmänhetens intresse blir härigenom sammanbundet med Statens, som i dessa små kapitalister erhåller ett godt stöd och säkra vänner af ordningen. Då förut här i landet varit fråga om upptagande af inhemska lån, har sådant ej lyckats, emedan man bjudit den Svenska långgifvaren sämre vilkor än som beviljats de utländske bankirerne. Understundom, såsom 1851, hafva penningekonjunkturerna ansetts vara för goda, och man derföre ej velat försöka något sådant. Nu åter sä- ger man att ställningen är för betryckt. Detta förmynderskap för den en- skilde, hvilket egentligen innefattar ett försök att tvinga honom att sätta in sina penningar hos enskilda banker, fastän han har större förtroende för annan placering, anser jag vara både origtigt och oklokt. Man har sagt att räntekupongerna å obligationerna skulle komma att trycka på Riksbanken; men detta tryck blir väl icke större eller svårare, derföre att Svenska medborgare uppbära räntan, än om den skulle betalas till utländningen. Jag anser således, att det vore skäl att en gång göra ett *allvarligt* försök att få penningar inom landet. Jag säger *allvarligt*, derföre att jag icke räknar såsom sådant, då man inom landet bjuder långgifvaren sämre vilkor, än man beviljar för lån utomlands.

Hvad angår den nu ifrågavarande jernvägen vill jag icke ingå i bedömande om densammans behöflighet. Jag tror allmänna åsigten vara att den är nödvändig. Men det vore väl, om Stats-Utskottet kunde hitta på någon utväg, hvarigenom detta arbete, för det år hvar- om nu är fråga, kunde fortsättas utan ny skuldsättning i utlandet; och jag tror att de medel, som för detta ändamål behöfvas, böra kunna an- skaffas, utan att vi behöfva åter uppträda såsom lånesökande på den ut- ländska penningemarknaden.

Grefve Hamilton: En föregående talare har bland tillgångar, som borde användas, nämnt salpeterfonden. Häri har han dock begått ett misstag, som visserligen lätt kunnat ske. Denna fond blef redan vid sistlidna riksdag öfverlemnad till Riksgälds-kontorets disposition, och detta kan tjena såsom ett exempel huru det tillgår att reglera Konto-

rets ställning. Salpeterfonden står i våra räkenskaper såsom en tillgång af 600,000 R:dr, hvilken man alltså beräknat och hvarpå man hoppats. Vid dessa medels efterfrågan svarades, att de skulle lemnas, men att de icke uppginge till ofvannämnda summa, ehuru det visserligen var med ett endast obetydligt belopp de understego densamma, samt att de bestodo i obligationer och intecknade skuldsedlar. Dessa, hvars uppsägning och indrivande öfverlemnades till Riksgälds-kontoret, kunde icke begagnas till betäckande af utgifter, som snart måste utgå, då medlen kanske ej på länge blifva tillgängliga.

En talare har ansett mitt förra yttrande såsom en anhållan att Riksgälds-kontoret måtte förklarar omyndigt. Jag tror icke att detta verk gjort sig förtjent af en sådan behandling och det har icke heller varit min mening. Jag har endast önskat, att penningars utlåning och indrivande måtte öfverlemnas till ett annat verk, som kunde verkställa detta med mera hänsyn till ställningen i landet, än Riksgälds-kontoret, med hvars ändamål sådan rörelse icke vore öfverensstämmande.

Herr Lagerstråle: Ehuru jag anser att besvarandet af de anmärkningar, som här blifvit framställda emot den Kongl. Propositionen om jernvägsbyggnaderna, i allmänhet bör uppskjutas, till dess utlåtande derom kommer från Stats-Utskottet, är det dock några af dem, som nu uppkalla mig.

Jag anser det vara på det högsta önskligt, om öfverskottet af trafikmedlen kunde blifva tillräckligt till fullbordande af våra stambanor. En talare har yttrat, att de skulle räcka till för nordvestra stambanans fullbordande, om arbetet derå utsträcktes till 1871 års slut. Om jag rätt uppfattat hans mening, har han då dertill beräknat dessa inkomster både för 1867 och 1868. Jag får då upplysa, att för år 1867 äro de redan anvisade åt Riksgälds-kontoret; för 1868 åter äro de, i enlighet med samma Kontors uppgjorda beräkningar, i Kongl. Maj:ts Proposition om Statsverkets tillstånd och behof beräknade såsom tillgång under samma år för de allmänna statsbehofven.

Det förefaller mig äfven, som om den af en talare kalkylerade, stigande skalan af 250,000 R:dr årlig förhöjning i trafikinkomster vore något högt beräknad. Vi få icke glömma, att betydliga afbränningar uppstå för de dagliga utgifterna vid trafiken, för anskaffning af reservmateriel, förlager m. m., samt för utvidgande af de stationer och verkstäder, som från första början icke blifvit tilltagna i den skala, som en mera utbildad trafik kräfvat. Efter i Trafikstyrelsen gjorda kalkyler skulle dock de större utvidgningsarbetena nå sitt slut år 1868 eller sednast 1869; men deremot torde man icke kunna motse den beräknade nettobehållningen två millioner för 1867 och 1868, och under sådana förhållanden är det ju knappt tänkbart att bestrida utgifterna för jernvägsbyggnaderna med dessa medel, utan anvisning af några andra.

Bland framställda anmärkningar är äfven den, att mera sparsamhet borde iakttagas med afseende på byggnadsätt och personal. Hvad byggnaden beträffar, tror jag icke någon öfverflödig kostnad derpå blifvit nedlagd; åtminstone äro stationerna i allmänhet snarare för små än för stora. Hvad personalen angår, så är den föreställningen, att den vid byggnadsstaten anställda aflönas, äfven då inga arbeten bedrifvas,

fullkomligt oriktig. Ingeniörernes aflöning slutar med deras arbete. Desse tjänstemän hafva bekymmersamma utsigter, och de, som icke kunnat af Trafikstyrelsen anställas, hafva därför blifvit föremål för en särskild framställning i den Kongl. Propositionen.

En annan anmärkning har framställts mot förslaget om Kongl. Maj:ts rätt att använda medel till jernvägsundersökningar för alternativt uppgifna stambanesträckningar. Det medgifvande, som här begärts, är icke något annat än sådant, som förut af Representationen blifvit till Kongl. Maj:t öfverlemnadt. I samma mån som Statens stambanor nalkas sin fulländning, minskas ock frågorna om alternativa förslag. Erfarenheten inom detta sista år har dock visat, att flera förslag om ändamålsenligaste rigtningen af norra stambanans fortsättning blifvit väckta, om hvilka undersökning skett på bekostnad af byggnadsmedlen, fastän resultatet deraf ännu icke hunnit meddelas.

Grefve Hamilton: Med anledning af hvad Herr Lagerstråle yttrat, får jag upplysa, att jag icke beräknat trafikinkomsterna för 1867 men väl för 1868. Förhållandet är nemligen, att Riksgälds-kontoret nödgats upptaga dem såsom beräknad tillgång för 1868 med anledning af de ordalag, Rikets Ständer vid sista riksdagen begagnat angående dessa medel, men naturligtvis stå de till innevarande Riksdags disposition och kunna således användas lika väl för ett som för ett annat ändamål. Det är visserligen sannt, att, om de användas på nu af mig föreslaget sätt, en ytterligare brist i Riksgälds-kontoret skulle uppstå utöfver den redan beräknade, men det är naturligtvis likgiltigt, på hvilket håll bristen uppstår, och jag tror, att, om man vill antaga den stora grundsats, att kostnaden för Statens jernvägsbyggnader bör med trafikinkomsterna betäckas, man dermed bör börja ju förr desto heldre, ehuru en rubbning derigenom skedde i den åsigt, Representationen vid en föregående riksdag uttalat i afseende på samma medels användande.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, hänvisades den Kongl. Propositionen jemte de i anledning deraf nu afgifna yttranden till Stats-Utskottet.

Föredrogos och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts den 26 dennes bordlagda nädiga Propositioner:

angående statsbidrag till anläggande af väg invid Råne elf emellan allmänna kustlandsvägen samt Degersels Öfverstby;

angående upplåtande åt Sandby församling i Malmöhus län under ständig besittningsrätt af ett tunmland jord från Flyinge kungsgårds utmark, för uppförande af en skolhusbyggnad;

angående rättighet för fjerdingsman, som beordras till tjänsteförättning utom sitt distrikt vid beväringmönstringar, marknader och dylikt, att för sådan förrättning uppbära särskild ersättning; samt

angående afskrifning ur räkenskaperna af de förra Lokomotivförelsen G. A. Riex ådömda, af allmänna medel bestridda ersättningar, m. m.

Föredrogs Kongl. Maj:ts den 26 dennes bordlagda nådiga Proposition angående beviljande af en särskild beskattning att under benämning *Vapens katt* utgå efter de i Bevillnings-Förordningens Andra Artikel stadgade grunder.

Friherre Raab, Ad. Chr.: Här förekommer en mycket vigtig principfråga, nemligen huruvida Representationen bör fylla de behof, som uppstått, företrädesvis genom direkt eller indirekt beskattning, och anser jag mig därför böra tillkännagifva min åsigt i denna fråga. Jag instämmer i deras mening, som anse, att man i främsta rummet bör söka bereda Staten inkomster genom indirekt beskattning. Vi hafva i afseende å vår tullagstiftning i allmänhet följt Englands exempel, i hvilket land man genom indirekt beskattning beredt sig en årlig inkomst af 29,000,900 pund sterling förutom accisen, hvilken uppgått till nära 20 millioner. Man kan således genom beskattande af de så kallade kassaartiklarna erhålla en ganska stor inkomstkälla, och, för att nämna ett speciellt exempel, har tullen å tobak i Frankrike, hvarest den är lägre än i England, uppgått till 2,365,000 francs. Om vi antaga, att Sveriges folkmängd utgör $\frac{1}{10}$ af Frankrikes, så skulle vi genom en lika hög beskattning erhålla 17 millioner R:dr, hvilket ju vore en ansenlig inkomst. Jag har passerat de 4 sista åren i Frankrike, men har der aldrig hört klagas öfver tobakens dyrhet.

Jag får således för Stats-Utskottet uttrycka min åsigt, att man lämpligast kan bereda Staten nödiga inkomster genom indirekt beskattning, och företrädesvis genom tull å socker, tobak och cigarrer.

Herr Lagercrantz: Utan att försöka ingå i någon utredning af inbördes företrädet emellan direkt och indirekt beskattning, tillåter jag mig blott yttra den åsigt att under våra förhållanden ingendera af båda synes böra excludivt tillämpas, och derom hade jag trott, att meningarne icke skulle vara delade, äfven om de kunde vara det i teorien. Att den direkta beskattningen, äfven när den utgår efter i öfrigt sunda och förnuftiga tillämpningsgrunder, dock medför olägenheter och obiligheter, vill jag icke bestrida, men jag tror, att det bör rättvist erkännas, att sådana olägenheter äro och kunna vara lika ofta, om icke oftare, förenade med indirekt beskattning. Jag vågar hysa den tron, att det anseende, som den indirekta beskattningen eger, är till stor del förvärfvad derigenom att den företrädesvis lämpat sig till att beskatta folk, utan att de märka det, men, utom det att detta skäl i sig sjelf förefaller mig ega mindre god klang, tror jag äfven, att det förlorar sin praktiska betydelse, ju mera genom en allmän upplysning insigt äfven vinnas om det allmänna finansmaskineriet. Här har uttalats anmärkningar deremot, att i Kongl. Maj:ts Proposition, för att betäcka statsverkets behof, hänsyn tagits äfven till direkta skatter. Jag har hört sägas, att i Andra Kammaren anmärkningar blifvit gjorda i motsatt syfte eller deremot att man tagit hänsyn till den indirekta beskattningen. Redan uti den omständighet att inom samma Representation meningarne härom således äro delade, torde stöd kunna sökas för den åtgärd, Kongl. Maj:t vidtagit att föreslå Riksdagen samtidigt anlåtande af båda dessa utvä-

gar, hvilka i någon mån torde förmedla hvarandra och inbördes utjema de ojemnheter, som med hvar och en ensam äro förbundna. Också tror jag, oafsedt allt som kan vara att med fog anmärka mot hvardera af dessa olika beskattningssätt, ett gemensamt användande af dem båda skall vara egnadt att i någon mån afböja de invändningar, som mot hvardera gjorts. Hvad särskildt beträffar den nu ifrågavarande direkta beskattningsfrågan, så torde äfven förtjena tagas hänsyn till den omständighet, som denna gång i främsta rummet föranledt ökad pennin-gebehof, ty när Konungen af omtanke för rikets försvarskraft finner sig föranlåten att af folket begära en utomordentlig uppoffring för anskaffande af vapen, torde icke böra misskännas det aktningssjudande och tillitsfulla skäl, som föranledt Konungen att med *ändamålet* omedelbart förbinda *medlet* och dermed framkalla närmare aktgifvande på ändamålet.

Herr Schartau: Det är visserligen sannt, att det i allmänhet icke gagnar mycket att vid remiss af Kongl. Propositioner eller enskild motion vidlyftigt tillkännagifva sin tanke, men i en sådan fråga som den förevarande tror jag det vara af nytta för det Utskott, som skall handlägga ärendet, att något känna, hurudan den allmänna opinionen är. Jag tror, att den allmänna opinionen utomhus är afgjordt mot förslaget att bereda sig tillgångar, det må vara för hvilket ändamål som helst, genom att öka den direkta beskattningen, isynnerhet sedan föregående Riksdagar ställt så till, att icke allenast hvars och ens inkomst vid taxering till bevillning uppdrifvits till det största möjliga, utan äfven ofta utöfver dess verkliga belopp, samt, hvad värre är, fastigheterna i landet på många ställen blifvit uppskattade öfver deras värde; att, säger jag, under sådana förhållanden börja med att öka den direkta skatten kommer att framkalla farhåga derför, att detta endast är första steget på banan. En sådan tillökning är svårast att fördraga af det enkla skäl, att den träffar äfven den, som har ytterst små resurser. Jag tror derföre, att icke förr än alla andra tillgängliga utvägar att bereda Staten medel, att icke förr än man genom indirekt beskattning sökt förskaffa sig sådana, man bör taga sin tillflykt till ökad direkt beskattning, och jag vågar säga, att Stats-Utskottet icke kommer att göra sig särdeles populärt, om det så fattar våra föreliggande behof och utvägar att dem tillfredsställa, att det understödjer förslaget om direkt beskattnings tillökande.

Herr Wallenberg: Jag undrar hvilken skatt, som pålägges, kan tillvinna sig popularitet af de skattdragande, och jag betviflar, att det skall lyckas Riksdagen att utfinna någon sådan. Nu är här fråga, huru långt man skall gå för att undvika direkt skatt. Mig synes då, att man bör tillse, huruvida den indirekta skatten trycker de skattdragande. För min del erkänner jag villigt, att beskattningen genom tull är en skatt, som måste anses vara ganska lämplig, egentligen derföre att det i viss mån beror af konsumenten att erlægga den, d. v. s. han kan inskränka sin konsumtion till en viss grad, men icke öfver en viss grad, men, när man fortfarande höjer tullen för att indrifva skatter, kommer man derhän, att man beskattar dem, som borde vara lindrigast beskattade. Låt oss se till, huru det i verkligheten förhåller sig med rättvisan af

tullbeskattningen. Låtom oss antaga att tvänne personer i Statens tjänst fullgöra samma arbete och därför erhålla samma vedergällning, men att den ene af dem är ungar, den andre familjefader; den senare blir då mångdubbelt beskattad genom tull i jämförelse mot den förre. Jag frågar, om detta är rättvist, då de hafva lika inkomst. Om jag deremot förbinder mig till den direkta skatten, så är det visserligen mycket kännbart att se den på debetsedeln, men den är rättvis, om man kan finna den verkliga inkomsten. och i denna syftning äro ännu icke alla bemödanden uttömda. Hvad nu beträffar dessa åsigtens tillämpande på förhandenvarande omständigheter, så anser jag det icke vara olämpligt att jemte en förhöjning i tullbeskattningen äfven den direkta beskattningen ökas.

Herr Tornérhjelm: I allmänhet anser jag det ej vara skäl att yttra sig vid remissen af en Kongl. Proposition, emedan den diskussion, som dervid uppstår, sällan brukar vara till någon nytta, men då en ledamot af Stats-Utskottet här yttrat sig för ökandet af den direkta beskattningen, torde det vara skäl att nu uttala min åsigt i detta fall. Det torde vara gifvit att ingen skatt är populär, men den indirekta beskattningen — som visserligen eger olägenheter, hvilka Herr Wallenberg i viss mån riktigt framhållit — har dock alltid det företräde framför den direkta, att då den senare företrädesvis drabbar landbrukaren, i anledning af ett taxeringssätt, som upptager jordegendomens värde alldeles för högt, träffar deremot den förra land och stad i lika proportion; och jag hoppas att denna Representation, som till stor del består af landbrukare, skall i detta fall veta häfda landbrukets och — hvad dermed är analogt — landets verkliga intressen och ej samtycka till en förhöjning af de tryckande skattebördor, hvarunder vårt jordbruk suckar. För öfrigt har ju vår Konung i sitt tal å rikssalen uttalat »sin grundade förhoppning att de Förenade Rikena, på alla sidor omslutna af naturliga gränser, fortfarande skola få åtnjuta fredens välsignelser», och då torde den stora massan af nationen blifva ganska obehagligt öfverraskad, när den på debetsdelarne finner en ny skattetitel under namnet »*Vapens katt*.» Säkerligen skall folket undra, hvarföre det under djupaste lugn skall betungas med en särskild skatt för anskaffande af vapen, och ej kommer denna åtgärd att smaka det, likasom den ingalunda lär öka den nya Representationens förtroende hos nationen. Jag uttalar mig bestämdt mot hvarje förhöjning af den direkta beskattningen och hoppas jag, att den öfvervägande delen af Representationen i detta fall delar min åsigt.

Grefve Mörner, Carl Göran: Mot Herr Wallenbergs yttrande anholder jag att få framställa en anmärkning. Han förklarade nemligen att om tvänne personer egde lika inkomst, och den ene vore familjefader, men den andre icke, skulle den förre drabbas hårdare af en tullförhöjning, än den senare. Detta beror dock ej på tullens belopp, utan på beskaffenheten af de varor, hvilka tullförhöjningen träffat. Deremot gäller denna sats just om den direkta beskattningen, hvilken nödvändigt måste drabba en familjefader mera än en annan, så länge den föreskrift i Bevillnings-förordningen är gällande, att afdrag icke med-

gifves för lefnadskostnaderna. Ett ökande af tullen å en vara, som jag för min del anser höra till öfverflödsvaror, eller den af föregående talare omnämnda artikeln tobak, torde deremot icke ega något med familjeförhållandena att skaffa; och hafva vi råd att årligen låta omkring 20 millioner R:dr gå upp i rök, så torde äfven de, som bidraga till en så stor konsumtion af denna vara kunna tåla en förhöjning i tullen å densamma. För min del föredrager jag i förevarande fall afgjordt ett ökande af den indirekta beskattningen framför en förhöjning af den direkta; och hurudana känslor införandet af den nu föreslagna vapensskatten skulle framkalla i landet, kan hvar och en föreställa sig, som minnes med hvilket allmänt missnöje den s. k. krigsgården mottogs.

Friherre Sprengtporten: Jag behöfver icke förlänga diskussionen, då jag redan i en af mig väckt motion uttalat mig i detta ämne, och anhåller nu endast att Bevillnings-Utskottet ville vid frågans behandling fästa en synnerlig uppmärksamhet vid denna motion. För öfrigt delar jag i allo de åsigtter, som uttalats af den ledamot, hvilken har sin plats närmast framför min.

Herr Wærn: Jag kan icke neka, att det förefaller sorgligt att höra huru omsorgen för landets försvar mötes af detta bekymmer, hvarifrån penningar dertill skola tagas. Flere talare hafva här uppträdt och klandrat hvarje förhöjning i den direkta beskattningen såsom vådlig för jordbrukaren; efterse vi dock, huru härmed förhåller sig, finna vi den föreslagna förhöjningen ej utgöra mera än $1\frac{1}{2}$ öre för hvarje 100-R:dr taxeringsvärde, och jag frågar, om detta är för mycket, när det gäller fosterlandets försvar, om man ej med skäl kan fordra, att innehafvaren af en egendom om 100,000 R:drs värde lemnar 15 R:dr till anskaffande af tidsenliga vapen. Farhågorna för den direkta beskattningen äro enligt min tanke ogrundade. Deremot att höja tullsatserna utöfver hvad Regeringen föreslagit är vådligt, ty, vare sig att han märker det eller icke, så drabbar indirekt beskattning i större proportion den fattige än den rike, och detta äfven vid sådana varor, som tobak.

Friherre Raab: Den siste talaren har förklarat, att det vore beklagligt, om landets jordbrukande befolkning icke skulle vilja offra en skärf till ett sådant ändamål, som landets beväpning. Min öfvertygelse är, vi borde lemna ett ännu större anslag till vapen, än som nu äskats, enär anskaffandet af tidsenliga sådana utgör ett oundgängligt vilkor för vårt framtida sjelfbestånd, men jag tror att de nödiga medlen härför icke böra vinnas genom bevillingens förhöjande, så länge andra utvägar kunna anvisas. Samme talare har vidare yttrat, att bevillingen för en egare af jord om 100,000 R:drs värde skulle genom den föreslagna vapensskatten endast ökas med 15 R:dr; det är sannt, men vi böra ihågkomma af hvilka bördor jordbrukaren är betungad och derföre, om möjligt, undvika att ytterligare öka dem. Mycket lämpligare synes det mig då vara att den som eger råd att röka för 100 R:dr cigarrer om året, får contribuera till Statsverket 10 R:dr för detta nöje, ty han eger ju sjelf minska sin konsumtion och i följd deraf sitt skattebidrag. En tullförhöjning å tobak skulle ingalunda, såsom Herr Wærn

påstått, drabba den fattigare mera än den rike, utan tvärtom, enär den fattige i allmänhet endast röker Svensk tobak, i afseende å hvilken någon tull naturligtvis ej kan ifrågakomma.

Beträffande åter socker och kaffe, så får jag förklara, att vi kommit så långt i förbrukningen af dessa artiklar, att vi ej kunna deri jemföras med något annat land än möjligen Norge, hvadan det ej torde vara ur vägen att något söka minska denna förbrukning. Jag kan nemligen ej dela en föregående talares åsigt, att dessa artiklar äro nödvändighetsvaror, och jag vågar tro, att det vore vida lyckligare, om vi kunde inskränka oss till förbrukningen af landets egna produkter, så att vi ej längre behöfde denna ofantliga import af kolonialvaror.

Grefve Mörner: Jag är hufvudsakligen förekommen af den siste värde talaren, hvilken redan fästat uppmärksamheten på hvad jag ämnade anmärka, eller att den inkomst, som Staten skulle vinna genom ökad tull på tobak, ej företrädesvis skulle drabba den stora allmänheten. Men, äfven om ett motsatt förhållande egde rum, hvaraf utgöres då denna stora allmänhet till sin största del? Vi hafva så ofta hört talas om de $\frac{1}{10}$:ne, att väl icke kan sättas i tvifvel, det ju icke just dessa $\frac{1}{10}$ skulle blifva de, som skulle draga den största delen aftungan genom den nya skatten. Om de dessutom äfven finge draga den största delen af den direkta skatten, hvilket likaledes är obestrifligt, så tror jag, att de blifvit tillräckligt ihågkomna. Vi måste tänka på landets jordbrukare, hvilka icke, i likhet med handlande och industri-idkare samt kapitalister, beskattas efter den behållna inkomsten, utan skatta efter bruttovärdet af deras egendom, ty de hafva icke rätt att afdraga hvarken räntan på sina skulder eller förlagsräntan m. m., utan måste, antingen de lidit af missväxt eller andra olyckshändelser, erlægga skatten till fulla beloppet; allt detta gör, att skatten trycker jordbrukaren mycket hårdare än de flesta öfriga medborgare.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, hänvisades den Kongl. Propositionen jemte de i anledning deraf nu afgifna yttranden till Bevillnings-Utskottet.

Föredrogs Kongl. Maj:ts den 26 dennes bordlagda nådiga Proposition angående förhöjning af bränvinstillverkningsafgiften.

Friherre Sprengtporten: Vid förra riksdagen framställde Kongl. Maj:ts proposition om bränvinstillverkningsafgiftens höjande till det nu föreslagna beloppet. Denna proposition mötte då betänkligheter hos Rikets Ständer och blef icke af dem bifallen. För min del hyser jag mycket tvifvelsmål, huruvida, derest bränvinsskatten förhöjes, den verkligen kan komma att inflyta och tror för öfrigt, att, om man alltför mycket uppdrifver tillverkningsafgiften, denna skatt förändrar sin natur och kommer att utöfva en tryckning på sjelfva råämnet och följaktligen äfven på jordbruket. Enligt denna åsigt, kan jag för min del icke tillstyrka Kongl. Maj:ts Proposition, men, om man deremot skulle anse nödvändigt att bereda Staten en större inkomst på bränvinskonsu-

tionen, så skulle det vara lämpligast att mera direkt beskatta densamma genom att, utöfver det belopp, som af utskänkings- och utminuteringsafgiften, afståttis till kommuner, till Statsverkets fördel stadga en dylik afgift. Den konsumtionsafgift för näst sista quinquenniet, uppgått till 7,325,697 R:dr 57 öre, hvilket fördeladt på de fem åren gör nära 1,500,000 R:dr för hvart, men, då denna konsumtionsafgift för föregående quinquenniet är beräknad efter en tillverkning af 13 millioner kannor och denna under de sista åren uppgått till 16 millioner, kan konsumtionsafgiften beräknas till 1,600,000 R:dr för året. Häraf skulle följa att, om Staten uppbar, utöfver hvad städer och landtkommuner erhålla, en utskänkingsafgift till det af Kongl. Maj:t nu föreslagna belopp, 15 öre för kannan, skulle vinnas en inkomst af omkring 600,000 R:dr, och hvar och en lärer väl finna, att det är likgiltigt för konsumenten, om afgiften lägges direkte på konsumtionen eller icke.

Det är icke min afsigt att i ifrågavarande hänseende framställa något förslag eller yrkande, men, då Bevillnings-Utskottet har motionsrätt, har jag velat fästa Utskottets uppmärksamhet på en utväg att bereda Staten en inkomst af bränvinsnäringen, utan att trycka på råvaran.

Herr Lagercrantz: Då Kongl. Maj:t, för betäckande af Statens behof, bland andra utvägar behöft föreslå höjande af afgiften för vissa större, ehuru icke oundgängliga, artiklar, var deraf en naturlig följd, att bränvin och sprit icke kunde undgå att medtagas i räkningen, och de kunde det så mycket mindre som den afgift, som nu af Kongl. Maj:t föreslås, redan förut, oberoende af de skäl, som nu närmast föranledt Kongl. Maj:ts förslag, vid trenne föregående riksdagar varit påfördrad, tvänne gånger af Kongl. Maj:t och en gång af enskild motionär, och tvänne gånger varit nära, en gång så nära som möjligt, att af Riksdagen antagas. När således ansågs nödvändigt att äfven till förhöjd beskattning föreslå bränvin och sprit, så ansågs äfven något lämpligare sätt för denna beskattnings utgörande och indrivande icke kunna föreslås än att lägga den på tillverkningen. Då detta sätt redan förr kunnat ifrågasättas, och, såsom jag hade äran att nämna, varit på väg att af Riksdagen bifallas, så förekom denna gång derför ett *särskildt* skäl, sedan restitution vid export blifvit genom Kongl. Maj:ts nådiga Kungörelse sistlidne år bestämd att utgå med tillverkningsafgiftens fulla belopp. Detta stadgande, som synes böra verka till stabilitet af det inhemska varupriset och som bör föranleda dertill, att afgiften, om den än lägges på tillverkningen, dock i sjelfva verket drabbar konsumtionen, utan fara för tillverkaren att deraf öfver höfvan betungas, har denna gång ännu mer än förr minskat betänkligheterna vid att lägga beskattningen på tillverkningen. Då Kongl. Maj:t derjemte denna gång företrädesvis behöft grunda sitt förslag på behofvet att erhålla statsinkomster, så har deri äfven synts ligga skäl för beskattningens läggande på tillverkningen, då nemligen endast derigenom en lätt och säker kontroll har ansetts kunna vinnas deröfver, att Statsverket utfår denna inkomst. Det har föreslagits, att denna beskattning i stället skulle läggas på försäljningen, eller på utminuterungen och utskänkningen,

men, äfven om det skulle befinnas lämpligt att frånträda den regel, som nu gäller och enligt hvilken ifrågavarande afgifter odeladt tillfalla kommunerna, om, säger jag, det skulle anses lämpligt att äfven åt *Staten* i afseende å dessa afgifter inrymma en koordinerad plats, så skulle jag dock tro, att det är tvifvelaktigt, huruvida under sådana nya förhållanden den uppskattning och kontroll, som försäljningen nu är underkastad, verkligen skulle vara för ändamålet tillfyllestgörande.

Herr Schartau: Jag anser för min del visserligen, att det finnes fulla skäl för det förslag, som Regeringen denna gång gjort, och det är helt naturligt, att Regeringen med vetskap om, huru nära det vid föregående riksdagar varit, att skatten på bränvin blifvit höjd, nu gjort förslag om en sådan förhöjning, men icke desto mindre tror jag icke, att Riksdagen utan förbehåll bör bifalla detta förslag, ty, sådant det nu framkommit, kan det icke leda till ändamålet och är icke ens med billighet och rättvisa öfverensstämmande. Jag får förutskicka den anmärkning, att jag aldrig deltagit i bränvinstillverkning, knappt i bränvins förtärande, och således icke har någon förkärlek för denna näring, men det oaktadt anser jag den vara legaliserad i vårt land. Då näringen anses vara nyttig i statsekonomiskt hänseende och högt beskattas, ligger deruti ett erkännande från Statens sida, att densamma, ehuru till sina följder ofta förförande ganska stora olyckor, dock är lofflig, och att det icke är vanhedrande att förvandla en jordens produkt i en så kallad förädlad vara. Då nu så är förhållandet, bör man äfven taga hänsyn till näringsidkarnes möjlighet att komma ut med sin handtering. Jag tror mig icke begå ett misstag, då jag säger, att bränvinsnäringen i Sverige under de sednare åren, egentligen sedan skatten blifvit betydlig hög, icke varit någon lönande handtering; det kan visserligen vara möjligt, att en och annan förtjenat något, men långt flera exempel kunna uppvisas på personer, som störtats genom denna tillverkning. Dermed vill jag icke säga, att det icke är skäl att af näringen taga så stor inkomst som möjligt och att bränvinsskatten utgör ett af de tjenligaste indirekta beskattningssätt, men jag anser det icke vara billigt att, på samma gång som man pressar mycken saft ur citronen, man förmenar den, som drifver handteringen, att utöfva den på det för honom mest förmånliga sätt. Ett sådant utpressande ligger i främsta rummet deruti, att tiden för tillverkningen är begränsad och vidare i det stora förslag, som bränvinstillverkaren måste anskaffa, i anseende dertill att skatten skall erläggas på förhand.

Om Bevillnings-Utskottet skulle tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts Proposition om bränvinsskattens förhöjande, är det derföre min hemställan till Utskottet, att det måtte taga i öfvervägande det både rättvisa och billiga deruti, att tillverkarne erhålla dels frihet att utöfva sitt yrke under alla årstider och dels någon lindring i sättet för erläggande af den dryga skatten antingen genom att ställa säkerhet för densamma eller på annat sätt, så att bränvinstillverkarne kunna med fördel drifva sin näring. Om man hårdt trycker bränvinstillverkningen, så kan jag icke finna annat än, att den kommer att upphöra i Sverige, och närmaste följden blir icke den, att bränvinsförbrukningen kommer att inskränkas, utan den att våra grannar komma att beskatta oss så mycket

de behaga. Skilnaden blir endast, att man i ena fallet tillgodogör sig egna produkter och att i andra fallet andra tillgodogöra sig sina produkter. Det är detta sednare, som jag mycket fruktar, ty vi se ju tydligen, att vårt lands finansiella ställning icke tål någon tillökning uti importen.

Herr Caspersson: Då jag begärt ordet, har det endast skett för att, med åberopande af min erfarenhet såsom domare, fästa uppmärksamheten på det förhållande att det redan är ytterst svårt att förhindra oloflig bränvinsförsäljning, och att således en förhöjning af försäljningsafgiften hufvudsakligen skulle verka såsom ett præmium för lönnkrögeri. Blir det nödvändigt att öka bränvinsskatten, torde derföre detta icke kunna ske annorlunda än genom tillverkningsafgiftens höjande.

Friherre Sprengtporten: Med anledning af den siste värde tälarens yttrande, att en förhöjning af försäljningsafgiften endast skulle verka såsom ett præmium för lönnkrögeri, ber jag endast få erinra, att ökandet af afgiften för tillverkning af bränvin bör medföra en motsvarande verkan genom att uppmuntra till smugglingen.

Dessa båda omständigheter måste afvägas mot hvarandra.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, hänvisades den Kongl. Propositionen jemte de i anledning deraf nu afgifna yttranden till Bevillings-Utskottet.

Föredrogs Kongl. Maj:ts den 26 dennes bordlagda nådiga Proposition angående förhöjning af tullsatserna å socker, kaffe, tobak, bränvin och sprit.

Herr Schartau: Jag tror mig icke begå något misstag, då jag säger, att man hade hoppats, att vid denna riksdag icke något gammalt trätöfrö skulle ånyo utkastas; man hade hoppats, att den välsignade tullfrågan ej skulle förekomma, man hade hoppats, att landets Regering ej skulle framlägga något ytterligare förslag, som hotade en eller annan näringsidkares själfbestånd. Så har dock skett genom den nu föredragna propositionen. Deruti medgifves öppet, att denna tullförhöjning af 2 öre för raffinad- och råsocker, kommer att försämra sockerbruksidkarnes vilkor, men der förklaras tillika med stöd af sista Tullkomitéens betänkande, att denna försämring är af så ringa betydelse, att idkarne mycket väl kunna fortfarande berga sig. Det medges emellertid — och jag tager fasta derpå — att förslaget innefattar en försämring i fabrikanternas vilkor. Den Kongl. Propositionen nämner deremot ej huru stor denna försämring blir, lika litet som den fäster något afseende dervid att sockerbruksegarne, i händelse af tullförhöjning, nödvändigt måste öka sitt förlag. Hvilken ingripande roll förslaget i en stor rörelse spelar, behöfver jag väl ej utveckla. Ett af Sveriges största sockerbruk har nogsamt fått erfara vådan af att icke själf ega tillräckliga förlager. Låt om oss icke tala i förblommerade ordalag; det är Tanto sockerbruk,

hvars ursprungliga egare fingo, snart sagdt, gå som sparfvén från axet, och förlorade icke mindre än en million genom förlagsgifvarnes iråkade obestånd. De höllo på att få en bitter erfarenhet af huru svårt det var att genom hufvudstadens affärsmän ernå nytt rörelsekapital. Nå väl! en förhöjning af råsockerstullen med 2 öre ökar, vid en årlig import af 35 millioner R . tull-intraderne med 700,000 R :dr, och åringar således sockerbruksegarne att öka sitt förlag med samma summa, och dessa penningar stå föga tillbuds för 6 %, knappt för 8. Detta är en sida af saken, som i den Kongl. Propositionen icke är tagen i betraktande. Ej heller har man fäst uppmärksamhet dervid, att nu, då allt ju bör gå ut på sparsamhet — så har Kongl. Maj:t i sin helsing till Riksdagen sagt, sådan är dagens lösen — höjandet af tullskatten, på samma gång den befördrar denna sparsamhet också befördrar konsumtionens inskränkning. Aftager sockerkonsumtionen, blir sockerraffinaderiernas verksamhet och deraf beroende behållning samt i följd häraf Statens inkomst förminskad. Uti den Kongl. Propositionen vitsordas det minskade tullskydd, som förslaget skulle bereda våra sockerbruk. Det ser nästan ut, som om man särskildt ville komma åt egarne af dessa fabriker; man tyckes föreställa sig att de skörda en oskäligen vinst på sina företag, men man besinnar ej hvilka kapitaler, som erfordras för att underhålla ett sockerbruk i tidsenligt skick; och jag hemställer, om det är klokt eller statsekonomiskt riktigt att på sådant sätt afskräcka de få kapitalister som finnas, ifrån att använda sina medel på industriella företag. Huru stor förlust, som uppstår för våra raffinadörer genom den föreslagna tullförhöjningen, omnämnes visserligen ej i den Kongl. Propositionen, men den är dock lätt att finna. I propositionen säges att af 100 R råsocker erhållas 89 R raffinad, med det märkliga tillägget likväl i parentes »inberäknadt sirup», och det är således klart, om denna beräkning vore riktig, att raffinadören, som af 100 R råsocker, för hvilka han erlagt i tillökad tull 200 öre, erhåller 89 R raffinad, får för dessa 89 R betala en tilläggstull af 200 öre; importören deremot, som direkt inför 89 R raffinad, erlägger härför i tull endast 2×89 eller 178 öre. Den inhemska tillverkaren beskattas således med 22 öre för 100 R mera än raffinadimportören, och man har svårt att härvid dölja sina betraktelser öfver skilnaden i välvilja mot importörerne och mot fabrikanterne. Den årliga förlusten härigenom uppgår för Svenska sockerraffinaderierna till ej mindre än omkring 133,000 R :dr, och skulle komma allenast för det sockerbruk, jag omnämnt, hvars tillverkning utgör $\frac{1}{4}$ af hela Sveriges, att utgöra årligen 33,000 R :dr.

Måhända mötes jag af den anmärkning, att jag sjelf är delegare i ifrågavarande sockerbruk. Ja, Mina Herrar! jag är aktieegare deri, och jag är kanske ej den ende sådan inom denna Kammare, men jag har för min del blifvit det mot min vilja, och ej förr än jag från högre ort på temligen rak väg erhållit försäkran om att några förändringar i sockertullen, utom de af Franska traktaten betingade, icke skulle ifrågakomma. Ej heller mottager jag någon insinuation, om en sådan skulle uppstå, att jag talar i mitt eget intresse. För att det storartade industriella företaget, Tanto sockerbruk, åter skulle komma till fast bestånd, måste åtskilliga krafter sättas i verksamhet, och ehuru svårigheter mötte från många håll, lyckades man slutligen bilda ett aktiebolag för öfver-

tagandet, men endast på det sätt att aktierna fördelades i trenne serier. Enligt den af Kongl. Maj:t fastställda bolagsordningen deltaga icke första seriens innehafvare i vinsten, men äro tillförsäkrade 6 % ränta, hvarjemte en på 12 år ställd amortering eger rum. Denna serie uppgår till 1,000,000 R:dr, och således skall aktiebolaget i första rummet årligen erlägga ränta på en million och derjemte så mycket af kapitalet, att detsamma inom 12 år blir betalt. Jag är icke delegare i denna serie. Den andra serien är berättigad att, i mån af tillgång, erhålla icke allenast 6 % ränta, utan äfven derutöfver 3 % vinst. De aktier jag eger tillhör denna afdelning. För den tredje serien åter, som äfvenledes är berättigad till 6 % ränta och 3 % vinst, och hvilken innehafves af de familjer, som förut egt hela sockerbruket, är stipuleradt, att hvarken vinst eller ränta skola utgå, förr än de båda andra serierna erhållit, hvad dem tillkommer. Om man nu antager, att sockertillverkningen är så fördelaktig eller, öfver hufvud taget, inbringar så mycket, att de två första serierna utfå full utdelning, då, men ej förr, inträder de omtalade familjernas rätt till ränta och vinstandel å hvad de hafva kvar i anläggningen. Försämras nu sockerfabrikationens vilkor på sätt här i nåder föreslagits, så drabbar detta desse egare af tredje aktieserien, som då icke erhåller någon vinst, måhända icke ens någon ränta. Det torde nu vara klart, att jag icke »tigger i egen påse», då jag gjort denna framställning. Jag har endast velat visa eder, Mina Herrar! huru den nu föreslagna åtgärden hotar att undergräfvad några familjer, som redan förut ej haft skäl att rosa marknaden; och det vore sannernigen mindre att undra på, om hos dessa familjer den tanke uppstode, att Regeringsformens vackra ord, att »Konungen skall vrångvisa och orätt hindra och förbjuda, ingen förderfva eller förderfva låta», äro på väg att tillämpas på ett annat sätt, än man väntat.

Herr Bennich: Ehuru jag såsom ledamot af Bevillnings-Utskottet kommer i tillfälle att närmare besvara de anmärkningar, som den siste värde talaren framställt mot Kongl. Maj:ts nu föredragna Proposition, ber jag dock få fästa uppmärksamheten på ett par omständigheter, som jag tror, att man bör beakta. Den värde talaren har nemligen anmärkt, att i följd af den förhöjning i tullen på socker, som Kongl. Maj:t föreslagit, den Svenska sockerindustrien skulle komma att belastas med ett ytterligare förslag af 700,000 R:dr. Dervid är dock att märka, att dessa sockerfabriker, likasom i allmänhet våra förädlingsnäringar, åtnjutit icke mindre än 3 månaders anstånd med tullafgiften för den vara de hafva på nederlag, och att innan den tiden gått till ända, fabrikaterna hunnit bringas i marknaden, så att fabrikanterna icke behöfva befara någon ränteförlust. Under vintermånaderna inträffa visserligen mindre gynsamma förhållanden, ty fabrikanterna kunna då icke så snart få sina produkter spridda, men ränteförlusten blir dock icke så betydlig, som den siste, värde talaren velat göra troligt. Med afseende å sjelfva skyddstullen är det onekligt, att någon nedsättning i den tull, nu gällande tulltaxa, tillförsäkrar sockerbruket, är föreslagen, men jag får hänvisa till den fullständiga utredning, som lemnats af sista tullkomitéen. Denna tillkallade representanter från de 3 största sockerfabriker i landet, och det var på grund af dessa fabrikanternas uppgifter som komitéen föreslog

10 öres tull på råsocker och 13 öres på raffinad. Dessa 13 öre innefattade dock efter komiterades utredning så pass skydd, att det beräknades till icke mindre än 25 procent af hela tillverkningskostnaden, och på grund af fabrikanternas uppgifter föranleddes komiterade, som åt sockerindustrin ville bereda lika skydd som åt andra näringar, att föreslå en tullskillnad af $3\frac{1}{2}$ öre. Detta skydd är alldeles tillräckligt för att med fördel drifva sockerindustrin i Sverige. När nu Kongl. Maj:t föreslagit en surtaxe af 4 öre per skålp., så har Kongl. Maj:t gått längre än komiterade ansågo sig kunna göra. Jag tror således, att det icke finnes något giltigt skäl för den förebråelsen, att sockerindustrin icke varit tillgodosedd med skyddstull.

Herr Wallenberg: Den talare, som först hade ordet i denna fråga, anförde exemplet af ett mycket stort och känt sockerbruks-bolag samt antydde, att det gått öfver ända i följd af svårigheten att erhålla förlag. Jag anser mig då skyldig upplysa, att berörda bolag kom på obestånd genom en ytterst dålig administration af dess finansiella angelägenheter. Hade Tanto äldre bolag haft en lika god finansiell förvaltning, som Tanto aktiebolag, så hade det förra ej gått öfverända. En annan uppgift af samma talare kan jag ej heller lemna utan anmärkning. Han lät nemligen förstå, att *någon* skulle hafva meddelat honom en *försäkran* att några förändringar i tulltaxans bestämmelser angående socker icke skulle vidare ifrågakomma, samt att han, på grund af denna försäkran ingått i förenämnda sockerbruks-aktiebolag. För min del känner jag ej *någon* inom Sveriges landamären, som kan hafva gifvit en sådan försäkran eller som är dertill berättigad; den kan endast lemnas af de båda Statsmagterna i förening, och, mig veterligen, hafva dessa icke gjort det. Herr Schartau har slutligen velat uppväcka medlidssamma känslor, derigenom att han för Kammarern redogjort för Tanto aktiebolags bildande och dervid upplyst att fonden till detta bolag utgör tre millioner R:dr, fördelad i tre olika berättigade serier och att om den ringaste ändring vidtages i tulltaxan, så blifva innehafvarne af tredje seriens aktier utan utdelning. Detta är visst mycket att beklaga. Men talaren har ej upplyst att kapitalet tre millioner *icke* blifvit inbetalt, och att egendomarne ej voro värda detta belopp, som var helt och hållet nominelt, hvadan tredje seriens aktier representerade *stiftarnes välvilja*, men icke något kapital. Om nu *stiftarnes välvilja* ej gifver önskad afkastning, så lär väl ej denna omständighet böra hindra Kongl. Maj:t att proponera hvad Regeringen anser bäst och nyttigast i afseende på tullgästifftningen.

Herr Schartau: Jag var beredd på, att mitt anförande icke skulle väl upptagas från flera håll, framför allt från det sista, ty det var derifrån, som mycket gjordes för att göra den sak omöjlig, som dock blef möjlig.

Den förste värde replikanten har erinrat derom, att tullverket lemnar kredit på tullen i trenne månader. Detta är en sanning, som bör tacksamt erkännas, men man får ej förgäta, att sådan kredit — och detta med rätta — icke meddelas med mindre än att inom tullverkets lås och bom finnas kvar varor till dubbelt så stort värde, som det tull-

belopp, hvarom är fråga, och i alla händelser lär detta ej förminska sanningen af det påstående, att fabrikanten måste anskaffa större förlag, i samma mån tullen å råvaran höjes. Denna sats torde vara ett axiom.

Den siste talaren har yttrat mot egarne af det omtalade sockerbruket, att de skulle hafva sig sjelfva att skylla för den olycka, de iråkta, och att denna berott på en dålig administration. Jag anser mig icke böra inlåta mig i svaromål härå; en hvar får svara för sig sjelf framförallt i en sak, som endast angår honom sjelf, men det står dock fast, hvad jag förut yttrat, att orsaken till den kritiska ställning, hvori de förra egarne kommo, låg i svårigheten att anskaffa nödigt förlag. Man har och tillvitat mig att hafva framburit en osanning, då jag yttrat, att jag ej ingått i Tanto aktie-bolag, förrän jag från ganska säkert håll mottagit en försäkran, att några vidare tullförändringar i afseende å socker ej skulle ifrågakomma. Jag tager hellre emot en insinuation att hafva talat osant, än jag begår en indiskretion. Nu är den person icke närvarande, som kan vitsorda rigtigheten af min uppgift; men när han blir det och om det påkallas, är jag viss att han ej skall jäfva mina ord.

Efter härmed slutad öfverläggning och uppå gjord proposition, hänvisades den Kongl. Propositionen jemte de i anledning deraf nu afgifna yttranden till Bevillnings-Utskottet.

Upplästes ett från Andra Kammaren ankommet protokolls-utdrag, N:o 18, för denna dag, hvaraf inhemtades, att Andra Kammaren, vid föredragning af Första Kammarens Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 1, i anledning af väckt fråga om talmans-sammanträden, antagit det i samma Utlåtande framställda förslag att gälla intilldess, att de reglementariska föreskrifter, som för ordningen hos Kamrarne och Utskotten anses till iakttagande jemte grundlagarne nödiga, hunnit utarbetas och af Riksdagen till efterrättelse fastställas.

Härefter hemställde Herr Grefven och Talmannen, huruvida Kamraren i enlighet med hvad Herrar Talmän öfverenskommit föreslå, behagade besluta att nästa Onsdag den 30 dennes företaga val af de tre ledamöter utaf Första Kammaren, hvilka, jemlikt Riksdagens beslut, borde deltaga i Talmans-öfverläggningarne.

Ropades ja.

Kammaren åtskiljdes kl. $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

In fidem
O. Brakel.